

2. Фрейд З. Психология бессознательного / З. Фрейд. — СПб. : Питер, 2010. — 400 с.
3. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность : В 2-х т. [Текст] / Хекхаузен Х. — Т. 1. — М. : Педагогика, 1986. — 408 с.

Ключові слова: фрустрація, агресія, негативні стани, особистість.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Дикий О.В.

**Григорчак Діана Володимирівна,
Куля Володимир Сергійович**

студенти 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

КРИМІНОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИ КІБЕРЗЛОЧИНЦЯ

На сьогоднішній день багато праць вчених присвячено дослідженню кіберзлочинності, але питання щодо кримінологічної характеристики особистості кіберзлочинця залишається відкритим та дискусійним. Актуальність даного дослідження обумовлюється тим, що в ХХІ столітті активно розвиваються комп'ютерні технології та поширюється комп'ютеризація в світі. Це зумовило проекцію майже всіх сфер суспільного життя в мережу Інтернет та заповнення життя людини різною електронною технікою. Окрім позитивних наслідків, це породило й певні негативні, а саме — появу злочинців, що вчиняють злочини за допомогою використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж електрозв'язку. Ключовим елементом кримінологічної характеристики кіберзлочинності є особи, котрі вчиняють дані злочини, саме тому їм повинна приділятися значна увага. Дослідженням даного питання в кримінально-правовому, кримінологічному та криміналістичному аспектах займалися такі вчені: П. Д. Біленчук, Б. С. Волков, А. І. Журба, Н. С. Козак, О. В. Козаченко, М. О. Кравцова, Р. В. Лук'яничук, В. В. Марков, О. І. Мотлях, М. В. Плугатир, О. І. Сіренко та інші.

Під кіберзлочинністю варто розуміти сукупність злочинів, які вчиняються у віртуальному просторі за допомогою комп'ютерних систем або шляхом використання комп'ютерних мереж та інших засобів доступу до віртуального простору, в межах комп'ютерних мереж, а також проти комп'ютерних систем, комп'ютерних мереж і комп'ютерних даних [1, с. 293].

О. Копатін та Є. Скулишин надають наступне визначення поняття «кіберзлочин». Кіберзлочин — злочин, пов'язаний із використанням

кібернетичних комп'ютерних систем, та злочин у кіберпросторі. Вчені вважають, що на відміну від комп'ютерного злочину, поняття якого пов'язане з використанням будь-якої комп'ютерної техніки, кіберзлочин є більш вузьким поняттям, пов'язаним із функціонуванням саме кібернетичних комп'ютерних систем [2, с. 6-7].

В кримінальному праві не використовується поняття «кіберзлочин», натомість законодавством України передбачена кримінальна відповідальність за злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку, що на практиці ототожнюється з кіберзлочинами. До такої групи злочинів Кримінальний кодекс України відносить наступні види суспільно небезпечних діянь: несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку; створення з метою використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут; несанкціоновані збут або розповсюдження інформації з обмеженим доступом, яка зберігається в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або на носіях такої інформації; несанкціоновані дії з інформацією, яка оброблюється в електронно-обчислювальних машинах (комп'ютерах), автоматизованих системах, комп'ютерних мережах або зберігається на носіях такої інформації, вчинені особою, яка має право доступу до неї; порушення правил експлуатації електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку або порядку чи правил захисту інформації, яка в них оброблюється; перешкоджання роботі електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку шляхом масового розповсюдження повідомлень електрозв'язку.

В структурі особистості кіберзлочинця виділяються так групи ознак, як соціально-демографічні, морально-психологічні, соціально-рольові та кримінально-правові [1, с. 87].

Кримінологічні дослідження, проведені Іванченком О. Ю. в 2015 році, показують, що переважно кіберзлочини вчиняють чоловіки (близько 87,5 %). Це зумовлено тим, що на чоловіків припадає більша кількість технічних спеціальностей, ніж на жінок. Проте в наш час питома вага жінок-кіберзлочинців зростає, що обґрунтовується підвищенням інтересу жінок до сучасних інформаційних технологій [3, с. 174]. Наприклад, у 2017 році з 472 осіб, що вчинили кіберзлочини, 142 особи були жінками (30 %) [4].

Кримінологами виділяються такі вікові групи кіберзлочинців: від 16 до 17 років, від 18 до 28, від 29 до 39, від 40 до 54, та особи віком від 55 і старше. За статистикою Генеральної прокуратури України в 2017 році всього було виявлено 472 особи, які вчинили кіберзлочини.

З них віком від 16 до 17 років було 8 осіб (менше 2 %), віком 18-39 років – 184 особи (39 %), 29-39 років – 185 осіб (39,2 %), 44-54 роки – 93 особи (19,7 %), 55 років і старше – 8 осіб (менше 2%) [4].

За даними Державної судової адміністрації України 5,1 % засуджених за вчинення кіберзлочинів мали судимість, 18,4 % засудженим за кіберзлочин було призначено покарання за сукупністю злочинів [5].

Щодо сімейного стану злочинців, то 58% кіберзлочинців були неодруженими, 16 % – розлучені, 26 % – одружені. Такі дані зумовлені тим, що більшість кіберзлочинців є особами молодого віку, які ще не створили сім'ї.

Переважає більшість кіберзлочинців, за даними 2017 року, мають повну вищу освіту – 65,3 % (308 осіб), професійно-технічну освіту – 10,3 % (49 осіб), повну загальну середню освіту – 24,4 % (115 осіб). Наявність повної вищої освіти та професійно-технічної освіти в кіберзлочинця пояснюється специфікою використання комп'ютерної техніки [4].

Станом на 2017 рік за ознакою зайнятості кіберзлочини вчиняють працездатні особи – 55 % (259 осіб), ті, хто ніде не працює і не навчається – 36,6% (173 особи), та безробітні – 8,4 % (40 осіб) [4].

Однак, зазначені статистичні дані стосуються лише виявлених злочинів, оскільки цей вид злочинності характеризується високим рівнем латентності.

Проте збиток, який завдає кіберзлочинність, сьогодні значно перевищує розмір збитків від традиційних видів злочинів. Кількість протиправних посягань на інформаційні ресурси держави зростає. Саме тому кіберзлочинність набуває постійного, стійкого характеру та ознак професійної злочинності.

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок про те, що виявлення сталих та найпоширеніших соціально-демографічних рис кіберзлочинця сприяє побудові кримінологічного портрету особи злочинця, а також попередженню та протидії кіберзлочинності.

Список використаних джерел

1. Кримінологія: підручник / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. – Х.: Право, 2014. – 440 с.
2. Амелін О. Визначення кіберзлочинів у національному законодавстві // О. Амелін // Науковий часопис Національної академії прокуратури України. – 2016. – № 3. – С. 1–10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11-2016/amelin.pdf>
3. Іванченко О. Ю. Кримінологічна характеристика кіберзлочинності, запобігання кіберзлочинності на національному рівні // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції, – К.: № 2016. – С. 172-177
4. Статистичні дані Генеральної прокуратури України // Офіційний сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=113281&libid=100820&c=edit&_c=fo

5. Статистичні дані Державної судової адміністрації України // Офіційний сайт Державної судової адміністрації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/>

Ключові слова: кіберзлочинність, кіберзлочинець, особистість злочинця, структура особистості кіберзлочинця, професійна злочинність.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чернишов Г. М.

Григорчак Діана Володимирівна

студентка 4-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСВІТА ЯК ЗАСІБ ВИПРАВЛЕННЯ ТА РЕСОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗАСУДЖЕНОГО

У наш час показники злочинності невинно збільшуються, до того ж, статистика свідчить, що найчастіше злочини вчиняють особи з низьким рівнем освіти. Власне, майбутнє держави безпосередньо залежить від рівня розвитку, здібностей та свідомості громадян, від їх ціннісних орієнтирів, розуміння та сприйняття суспільних норм поведінки, культурних цінностей та традицій. Багаторічний досвід багатьох держав показує, що процес відбування покарання в місцях позбавлення волі характеризується моральними, психологічними та матеріальними збитками для засудженого, у зв'язку з чим знижується його соціальна цінність, підвищується відчуження від суспільства, і, як наслідок, це створює умови для рецидивної злочинності, перетворює більшість з таких осіб на найнебезпечніших злочинців. Саме тому кожна держава намагається докладати величезних зусиль для вдосконалення режиму виконання й відбування покарання засудженими, що сприяє їх виправленню та ресоціалізації, і характеризується позитивним впливом на таких осіб.

Конституція України в ст. 53 передбачає, що кожен має право на освіту, при цьому повна загальна середня освіта є обов'язковою. В юридичній літературі зазначається, що в об'єктивному значенні право на освіту – це правовий інститут, система конституційно-правових норм, які забезпечуються державою в інтересах людини і громадянина, регулюють суспільні відносини щодо здобуття визначеної суми знань, умінь, навичок та детермінують постійний розвиток особистості, її підготовку до трудової діяльності, участі в управлінні справами суспільства і держави [2, с. 69]. Створення в місцях позбавлення волі умов для навчання засуджених дозволяє їм реалізувати конституційне право громадянина України на освіту та